

JOBS

İşletme Bilimi Dergisi
2020
Cilt:8 Sayı:3

JOBS

İşletme Bilimi Dergisi
The Journal of Business Science

Sakarya Üniversitesi / Sakarya University
İşletme Fakültesi / Sakarya Business School

i

Cilt/Volume : 8
Sayı/Issue : 3
Yıl/Year : 2020

ISSN: 2148-0737
DOI: 10.22139/jobs

İNDEKS BİLGİLERİ/ INDEXING INFORMATION

ii

Kurucu Sahip/Founder

Prof. Dr. Gültekin YILDIZ

İmtiyaz Sahibi / Owner

Prof. Dr. Kadir ARDIÇ

Editör / Editor

Prof. Dr. Mahmut AKBOLAT

Editör Yardımcıları / Assoc. Editors

Prof. Dr. Mustafa Cahit UNGAN

Arş. Gör. Dr. Özgün ÜNAL

Mizanpaj Editörü / Layout Editor

Arş. Gör. Mustafa AMARAT

Danışma Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet Vecdi CAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent SEZEN	Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU	Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Erman COŞKUN	İzmir Bakırçay Üniversitesi
Prof. Dr. Kadir ARDIÇ	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet BARCA	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Neşet HİKMET	South Carolina Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ	İstanbul Şehir Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan BATMAN	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Recai COŞKUN	İzmir Bakırçay Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi ALTUNIŞIK	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Sıdıka KAYA	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Şevki ÖZGENER	Nevşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Türker BAŞ	Galatasaray Üniversitesi
Doç. Dr. Surendranath Rakesh JORY	Southampton Üniversitesi

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Kadir ARDIÇ
Prof. Dr. Mahmut AKBOLAT
Prof. Dr. Mustafa Cahid ÜNĞAN
Arş. Gör. Dr. Özgün ÜNAL

Sekreteryaya / Secreteria

Arş. Gör. Mustafa AMARAT
Arş. Gör. Ayhan DURMUŞ

iv

Dergimize yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin yazımında etik ilkelere uyulduğu ve yazarların ilgili etik kurulundan gerekli yasal onayları aldığı varsayılmaktadır. Bu konuda sorumluluk tamamen yazarlara aittir. İşletme Bilimi Dergisi'nde yer alan makalelerin bilimsel sorumluluğu yazara aittir. Yayınlanmış eserlerden kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

It is assumed that the articles submitted for publication in our journal are written in ethical principles and the authors have obtained the necessary legal approvals from the relevant ethics committee. The responsibility of this matter belongs to the authors. Scientific responsibility for the articles belongs to the authors themselves. Published articles could be cited in other publications provided that full reference is given.

İşletme Bilimi Dergisi; www.dergipark.gov.tr/jobs Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi jobs@sakarya.edu.tr Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan/SAKARYA

Bu Sayıda Katkıda Bulunan Hakemler *Reviewers List of This Issue*

İşletme Bilimi Dergisi
2020
Cilt:8 Sayı:3

Prof. Dr. Burhanettin ZENGİN	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Semra BORAN	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Aydın YILMAZER	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Doç. Dr. Emrah ÖZSOY	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Samet GÜNER	Sakarya Üniversitesi
Doç. Dr. Sema POLATÇI	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Sema YİĞİT	Ordu Üniversitesi
Doç. Dr. Vahit YİĞİT	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KAR	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emre ORUÇ	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ersin IRK	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BUDAK	Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet CANKAYA	Hitit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Musa Said DÖVEN	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILDIRIM	Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nurperihan TOSUN	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan ÖZTÜRK	İzmir Bakırçay Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Rojan GÜMÜŞ	Dicle Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sedat DURMUŞKAYA	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serkan DENİZ	Yalova Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serap TAŞKAYA	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
Dr. Elif Elçin GÜNAY	Sakarya Üniversitesi
Dr. Mustafa KOÇ	Sakarya Üniversitesi

Değerli Bilim İnsanları,

İşletme Bilimi Dergisinin 8. Cilt 3. Sayısı ile sizlerin huzurunda olmaktan gurur duyuyoruz. İşletme Bilimi Dergisi olarak faaliyete başladığımız ilk günden bu yana İşletme Biliminin farklı disiplinlerinden yayınlar ile hazırlanmış, zengin içerikler ile alana katkı sağlama gayesindeyiz. Bu sayımızda da yayınlanan 7 makalemiz ile bu gayemizi gerçekleştirmenin mutluluğunu hissediyoruz.

Sayımızın ilk makalesi Murat NAZLI ve Hande ARBAK tarafından hazırlanan "Hastanelerde sağlık hizmetleri hakkındaki e-şikayetlerin stratejik önemi" başlıklı makaledir. Makalede sağlık endüstrisindeki hastaların e-şikayetlerinin stratejik önemini anlamak ve analiz etmek amaçlanmaktadır. Ortaya koyduğu sonuçlar bakımından sağlık yöneticilerin önemli doneler sunan makalenin alana katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Sayımızın ikinci makalesi Ferda ALPER AY ve Canan UÇAR YENİHAYAT kaleminden çıkan "112 acil sağlık çalışanlarının hasta güvenliği kültürü algılarının incelenmesi" başlıklı makaledir. Makalede günümüzün önemli konularından olan hasta güvenliği hakkında 112 acil servis çalışanlarının algılarının bazı sosyo-demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Makalenin Sağlık Yönetimi alanına katkı sağlayacağına inanmaktayız.

Sayımızın bir diğer makalesi Sibel SATICI, Recep SATICI ve Burcu ÖZCAN'ın hazırlanmış olduğu, programlanabilir güç kaynağı cihazının ölçüm yeterliliğinin analiz edilmesi amaçlanan, "Programlanabilir güç cihazının ölçüm yeterliliğinin GAGE R&R ile analiz edilmesi" başlıklı makaledir. Makalenin ortaya koymuş olduğu sonuçların e ölçüm sisteminin yeterliliğinin belirlenmesinin kalite iyileştirme çalışmaları için önemli bir unsur olması nedeniyle alana ve uygulamaya katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Ercan TAŞKIN, H. Yelda ŞENER ve Betül BİLGİÇ tarafından hazırlanan "Eskişehir destinasyon markasının geliştirilmesinde lületaşı" başlıklı makalemiz Eskişehir destinasyon markasının geliştirilmesine yönelik olarak lületaşı işlemeciliğini; eğitim, ürün tasarımı, tanıtım, destinasyon marka imajına ve şehrin ekonomisine katkısı bakımından durum değerlendirmesi, sorun tespiti ve öneriler sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Turizm alanına katkı sağlayacağını düşündüğümüz makalemizin sonuçları oldukça ilgi çekicidir.

Sayımızın beşinci makalesi Güler SAĞLAM ARI, Nuray GÜNERİ TOSUNOĞLU ve Berrin FİLİZÖZ tarafından kaleme alınan; örtük liderlik teorileri çerçevesinde kadınların ve erkeklerin zihinlerindeki lider ve kadın lider prototiplerini ortaya koymayı amaçlamayan "Yönetici bir kadın ise lider prototipi farklılaşır mı?" başlıklı makalemizdir. Çalışmada lider olarak seçilme ve etkili bulunmada kritik olan örtük liderlik teorilerinin açıklanması, Türkiye'de kadınların karşı karşıya kaldıkları

zihinsel kalıpları görmek açısından önem arz ettiğine inanmaktayız.

Sayımızda yer alan bir diğer makalede Dursun KELEŞ ve Abitter ÖZULUCAN havayolu işletmelerinin finansal performanslarının rasyo yöntemi ile analiz edilerek sonuçların ortaya konulmasını amaçlamaktadır. "Havacılık işletmelerinde Rasyo yöntemi ile finansal performans ölçümü: Borsa İstanbul (BİST)'da işlem gören iki havayolu işletmesi üzerine bir araştırma" başlıklı bu makalemizin havayolu işletmeleri yöneticilerinin ve diğer finansal bilgi kullanıcıların alacakları kararların sağlıklı olabilmesi için, havayolu işletmelerinin finansal performanslarının ölçülmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi büyük önem arz etmekte bakımından literatüre katkı sağlayacağı inancındayız.

Sayımızın yedinci makalesi olan ve Nurzahit KESKİN'in kaleme aldığı "Bir yönetim gurusu olarak Alfred D. Chandler ve işletme tarihi üzerindeki etkilerine yönelik analitik bir değerlendirme" başlıklı makalenin amacı modern işletme tarihinin babası kabul edilen Alfred D. Chandler, Jr.'ın işletme tarihi üzerindeki etkilerine yönelik analitik bir değerlendirme yapmaktır. Makalenin İşletme Bilimine gönül veren herkesin okuması gereken bir eser olduğunu düşünüyoruz.

Önceki sayılarımızda olduğu gibi bu sayımızda da gerçekleştirdiğimiz, işletmeciliğin farklı disiplinlerinden değerli çalışmaları bir araya getirmek artık dergimizin geleneği haline gelmiştir. Sayımıza katkı sunan bilim insanlarına kıymetli çalışmalarıyla zengin bir içerik sunmamıza olana verdikleri için şükran duyuyoruz. Dergi politikası olarak bundan sonraki sayılarımızda da işletme bilimine dayalı farklı disiplinlerden gelen çalışmaları yayınlamaya özen göstereceğiz. Sayımızın hazırlanmasına katkı sunan hakemlerimize, editör kurulumuza, danışma kurulumuza ve dergi sekreteryamıza teşekkürlerimi sunarım. Dergimizin okurlarımız ve bilim insanlarına faydalı olması dileklerimizle sonraki sayılarımızda işletmeciliğin güncel çalışmalarını bilim dünyasının hizmetine sunmak için siz değerli bilim insanları ve araştırmacıların katkılarını bekliyoruz.

Saygılarımızla...

Prof. Dr. Mahmut AKBOLAT

Editör

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Yıl (Year) 2020 Cilt (Vol.) 8 Sayı (No) 3

İşletme Bilimi Dergisi

2020

Cilt:8 Sayı:3

Araştırma Makaleleri/Research Articles

- The strategic importance of e-complaints about the health services of the hospitals**
Hastanelerde sağlık hizmetleri hakkındaki e-şikayetlerin stratejik önemi 373-398
Murat NAZLI ve Hande ARBAK
-
- Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesi Açısından İç Denetim Süreci Ve Değerlendirilmesi**
Internal Audit Process And Evaluation In Terms Of International Professional Practices Framework 399-425
Ferda ALPER AY ve Canan UÇAR YENİHAYAT
-
- Programlanabilir güç cihazının ölçüm yeterliliğinin GAGE R&R ile analiz edilmesi**
Measuring qualification of the programmable power device By Gage R&R analysis 427-449
Sibel SATICI, Recep SATICI ve Burcu ÖZCAN
-
- Eskişehir destinasyon markasının geliştirilmesinde lületaşı**
Meerschaum in the development of eskişehir destination brand 451-475
Ercan TAŞKIN, H. Yelda ŞENER ve Betül BİLGİÇ
-
- Yönetici bir kadın ise lider prototipi farklılaşır mı?**
Is the leader prototype different if the manager is a woman? 477-501
Güler SAĞLAM ARI, Nuray GÜNERİ TOSUNOĞLU ve Berrin FİLİZÖZ
-
- Havacılık işletmelerinde Rasyo yöntemi ile finansal performans ölçümü: Borsa İstanbul (BİST)'da işlem gören iki havayolu işletmesi üzerine bir araştırma**
Measurement of financial performance by ratio method in aviation enterprises: a research on two airlines enterprises trading in the Istanbul stock market 503-534
Dursun KELEŞ ve Abitter ÖZULUCAN

Biografi/Biography

- Bir yönetim gurusu olarak Alfred D. Chandler ve işletme tarihi üzerindeki etkilerine yönelik analitik bir değerlendirme**
Alfred D. Chandler as a management gurus and an analytical evaluation on his effects on business history 535-562

BİR YÖNETİM GURUSU OLARAK ALFRED D. CHANDLER VE İŞLETME TARİHİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK ANALİTİK BİR DEĞERLENDİRME

Nurzahit KESKİN

Ankara Medipol Üniversitesi, İİSB Fakültesi
Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı
nurzahitkeskin@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5118-7520

Bir Yönetim Gurusu
Olarak Alfred
D. Chandler Ve
İşletme Tarihi
Üzerindeki
Etkilerine Yönelik
Analitik Bir
Değerlendirme

535

ÖZ

Amaç: Bu makalenin amacı, modern işletme tarihinin babası kabul edilen Alfred D. Chandler, Jr.'ın işletme tarihi üzerindeki etkilerine yönelik analitik bir değerlendirme yapmaktır.

Yöntem: Bu amaçla öncelikle işletme tarihinin doğuşu ve gelişimi genel olarak ele alınmıştır. Daha sonra Alfred Chandler'in hayatı, çalışmaları, işletme tarihine yaptığı katkıları, genellemelerine yönelik tartışmalar ve itirazlar üzerinde durulmuştur. Ardından Chandler'in tarihsel bakış açısının ve fikirlerinin uluslararası düzeyde popülerliğini değiştiren faktörler değerlendirilmiştir. Son bölümde Chandlerci perspektifin işletme tarihi üzerindeki kalıcı ve belirgin etkisi incelenerek çalışma sonuç bölümü ile sonlandırılmıştır.

Bulgular: Chandler yanlısı paradigma zamanla parlaklığının çoğunu yitirmiş olsa da, ekonomik olarak bilgilendirilmiş işletme tarihinin yeni tarzı, dünya çapında artan bir şekilde ilgi çekmeye devam etmektedir.

Sonuç: Her ne kadar genellemelerine yönelik tartışmalar ve itirazlar günümüzde de mevcut olsa da, Chandler'in bu alanda yaptığı çalışmalarla, özellikle strateji ve yapı arasındaki ilişki, merkez ve çevre sektörler arasındaki ayırım ve büyük işletmelerin ve yönetimin yeniliklerdeki rolü konusundaki genellemeleri nedeniyle bugün hala işletme tarihindeki merkezi rolünü koruduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Alfred D. Chandler, İşletme Tarihi, Strateji ve Yapı, Görünür El, Ölçek ve Kapsam

ALFRED D. CHANDLER AS A MANAGEMENT GURUS AND AN ANALYTICAL EVALUATION ON HIS EFFECTS ON BUSINESS HISTORY

ABSTRACT

Aim: The purpose of this article is to make an analytical assessment of the effects of Alfred D. Chandler, Jr., who is considered the father of modern business history, on business history.

Method: For this purpose, first of all, the birth and development of the history of business have been discussed. Then, Alfred Chandler's life, works, contributions to the history of business, and discussions and objections to his generalizations were emphasized. Then, factors that changed the international popularity of Chandler and his ideas were evaluated. In the last section, the lasting and obvious effect of the Chandlerian perspective on business history has been examined and the study has been concluded with the conclusion.

Results: Although the pro-Chandler paradigm has lost much of its luster over time, the new style of economically informed business history continues to gain increasingly attention around the world.

Conclusion: Although controversies and objections to his generalizations still exist today, due to his works in this field, especially due to his generalizations on the relationship between strategy and structure, the distinction between central and peripheral sectors, and the role of large enterprises and management in innovation, it is thought Chandler to retain his central role in Business History

Keywords: Alfred D. Chandler, History of Business, Strategy and Structure, Visible Hand, Scale and Scope

I. GİRİŞ

İşletme tarihçileri, işletme sistemlerinin, girişimcilerin ve firmaların tarihsel gelişimini ve bunların politik, ekonomik ve sosyal çevreleriyle etkileşimlerini inceler. Bunlar, ekonomi, sosyoloji ve diğer sosyal bilimlerle, tarihçilere olduğu kadar, yönetim bilimleri ve iş idaresi araştırmacılarının ilgilendikleri temel konulara hitap ederler. Araştırmalarında bir dizi niteliksel ve niceliksel metodoloji kullanırlar, fakat hepsi zaman içindeki değişimin anlaşılmasının önemine inanırlar.

Uzun yıllardır işletme tarihinde en çok tanınan bilim adamı kuşkusuz Alfred D. Chandler Jr. idi. Her ne kadar O'nun 1950'lerin sonlarında başladığı ve 1960'lar boyunca sürdürdüğü yayınlarından çok daha önceleri de on yıllar boyunca işletme tarihi yazılmış olsa da, haklı olarak Chandler, modern konunun kurucusu olarak kabul edilir. Chandler, sadece birinci sınıf tarihsel araştırmayı üstlendiği için değil, aynı zamanda bir grup yönetim araştırmacısı üzerinde muazzam etkide bulunan bir dizi

genel önermeyi geliştirdiği için de çok etkili oldu. Ondokuzuncu yüzyıldan bu yana üretimde büyük şirketlerin büyümesi ve dünyanın en büyük ekonomisi olarak Birleşik Devletlerin kalkınmasındaki rolü ile ilgili olarak yaptığı üç ana çalışmada (*Strateji ve Yapı, Görünür El, Ölçek ve Kapsam*) Chandler, firmaların performansında organizasyon oluşturma ve profesyonel yönetimin rolünü belirledi. Chandler, yirminci yüzyılın ilk yarısında çok bölümlü organizasyonun gelişimini dikkate alan bir çalışmada, yeni örgütsel yapıların, şirketlerin stratejik istikametlerindeki değişikliklerden kaynaklandığını öne sürdü (Jones & Zeitlin, 2008). İdari kontrol görevi ile mal ve hizmetlerin fiili üretimi arasındaki temel işbölümünü gösteren bir merkez ve işletme birimlerinden oluşan çok birimli işletmeler, bir karargah biriminin işletme birimleri üzerindeki idari kontrol uygulama şekli yönünden büyük sanayi işletmelerinin Chandlerci sınıflandırmasının analitik odağı haline geldi (Culpan & Hikino, 2010). Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük ölçekli şirketlerin 1940'tan önceki yükselişlerini inceleyen Chandler, profesyonel yöneticilerin mal ve hizmetlerin koordine edilmesinde pazarları neden değiştirdiklerini araştırdı. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Almanya arasında bir karşılaştırma yapan Chandler, üretim, dağıtım ve yönetim alanında üç yönlü yatırım yapan firmaların pek çok sektörde nasıl ilk harekete geçenler olduklarını gösterdi (Jones & Zeitlin, 2008).

İşletme üzerindeki çalışmalarında belirgin bir odaklaşma ile kendini öne çıkaran Chandler, aralarında farklı meslek mensuplarının da bulunduğu ilgili alanlardaki araştırmacılarla kurduğu diyalog sayesinde işletme tarihini ideolojik anlaşmazlıkların yarattığı güçlüklerin dışında tutmaya çalışmıştır. Yaptığı genellemeler, özellikle strateji ve yapı arasındaki ilişki, merkez ve çevre sektörler arasındaki ayırım ve büyük işletmelerin ve yönetimin yeniliklerdeki rolü üzerine çalışmaları, işletme tarihçilerine yeni bir sentez oluşturmada rehberlik etmiştir.

İşletme tarihindeki merkezi konumu ve genellemelerinin bu çok zengin araştırma alanında hala en temel çerçeve olma durumunu sürdürmesine rağmen Chandler, çalışmalarının işletme tarihinin tüm yönlerini kapsadığına ilişkin bir iddiası hiç bir zaman olmamıştır. Bununla birlikte çalışmalarında tarihin en önemli unsurlarını incelediğini söylemiş ve bu konuda cesurca ifadelerde bulunmaktan kaçınmamıştır. Fakat Chandler'in Karl Marx benzeri bu söylemleri, onun hakkında zaman zaman, "büyük işletmelerin ortaya çıkmasıyla birlikte her ulusal sanayi sisteminin benzer aşamalardan geçmesinin kaçınılmaz olduğuna ilişkin iddialarda bulunan güvenilir biri" olduğu şeklinde düşüncelerine engel olamamıştır. Konu bu şekliyle değerlendirildiğinde, Chandlerci anlayışın en

**Bir Yönetim Gurusu
Olarak Alfred
D. Chandler Ve
İşletme Tarihi
Üzerindeki
Etkilerine Yönelik
Analitik Bir
Değerlendirme**

gelenekçi takipçilerini bile tatmin etmekten uzak olduğu görülmektedir (Amatori & Jones, 2007).

Bu makalenin amacı, modern işletme tarihinin babası kabul edilen Alfred D. Chandler, Jr.'ın işletme tarihi üzerindeki etkilerine yönelik analitik bir değerlendirme yapmaktır. Çalışma giriş ve sonuç bölümleriyle toplam dokuz bölümden oluşmaktadır. İzleyen bölümde genel olarak işletme tarihinin doğuşu ve gelişimi ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, Alfred Chandler'in hayatı'na değinilmiş, çalışmaları ise dördüncü bölümde değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde, işletme tarihine yaptığı katkılar üzerinde durulmuştur. Altıncı bölümde Chandler'in genellemelerine yönelik tartışmalar ve itirazlar ele alınmıştır. Yedinci bölümde Chandler'ın tarihsel bakış açısının ve fikirlerinin uluslararası düzeyde popülerliğini değiştiren faktörler değerlendirilmiştir. Chandlerci perspektifin işletme tarihi üzerindeki kalıcı ve belirgin etkisi ise sekizinci bölümde incelenmiştir.

Dokuzuncu bölümde çalışma, sonuç bölümü ile sonlandırılmıştır.

II. İŞLETME TARİHİNİN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

Her ne kadar kimi yazarlarca kökenlerinin ondokuzuncu yüzyıldaki Alman ve İngiliz araştırmalarına dayandığı iddia edilse de (Hausman, 2007), en geniş anlamıyla, bireysel firmaların tarihinden, işletme sistemlerinin bütününe kadar, işletme geçmişimize ilişkin her şeyi kapsayan işletme tarihi (Amatori & Jones, 2007), belirli bir alan olarak tarih mesleğinin içinde doğmamıştır (Fridenson, 2008). İşletme tarihinin doğuşu genellikle, Harvard Business School Dekanı Wallace B. Donham, tarihçi Norman S. B. Gras ve diğer akademisyenler ile iş liderlerinin hedeflerini endüstriyel arşivlerin korunması olarak ilan eden İşletme Tarihi Derneği'ni oluşturmak için, güçlerini birleştirmek amacıyla bir araya geldikleri 1926 yılı olarak kabul edilir. İki yıl sonra ise Harvard, araştırma projelerini ve yayınlarını tanıtmak için işletme tarihinde bir kürsü oluşturdu (Amatori, 2015). Bir alt disiplin olarak ortaya çıkan işletme tarihi'nde Norman S. B. Gras bu kürsünün ilk başkanı olarak görev aldı (Fridenson, 2008). Bu noktaya kadar, Amerikan tarihinin çoğu siyasi olaylara ve kişiliklere odaklıydı. Harvard projesi esas olarak şirket tarihlerine odaklandı ve bireysel şirketler veya girişimciler üzerinde bir dizi monografiler üretti. Ancak bu monografiler her ne kadar iyi araştırılmış ve titizlikle yazılmış olsa da, analizlerden çok daha kroniklerdi ve entelektüel tutkuları geniş değildi. Bir başka ifadeyle, gerçek bir işletme tarihi için tarihin kendisinden çok daha fazla işlenmeye muhtaçtı (Amatori, 2015).

İşletme tarihi ayrı bir bilim alanı olarak ortaya çıktığından beri iktisatla olan ilişkisi gerginliklerle doludur. Amerika Birleşik

Devletleri'ndeki iki kurucu, Edwin F. Gay ve N.S.B. Gras, 1930'ların başlarında, araştırmanın alması gereken yönü hakkında çok farklı bakış açılarına sahip olmaları nedeniyle ciddi anlaşmazlıklar yaşadılar. Geçmiş iktisat tarihi olan Gay, işletme tarihinin amacının ekonominin gelişimine dair sentetik bir anlayışı olması gerektiğine inanıyordu. Açıkçası, işletmeler pazarın disiplinine tabi olmaları nedeniyle deneyimleri, daha büyük ekonomik süreçlerin içyüzünün anlaşılmasını sağlayabilirdi. Gras, Gay'in öğrencilerinden biri olmasına rağmen, bu soyut kuramlaştırmadan çok az faydalandı. Tümevarımsal bir düşünür olarak, işletme davranışının kendi başına çalışılması gerektiğine ve yeni genellemelerin sadece akademisyenlerin büyük bir örnek olay incelemesi sonrasında geliştirilebileceğine inanıyordu (Lamoreaux et al., 2008). Edwin E. Gay ile N.S.B. Gras arasında bu dalın tanımı ve amacı konusunda yaşanan sorunların bazı somut sonuçları da oldu. Bu tartışma, nihayetinde yayın politikasında anlaşamadıkları için 1928 yılında kurdukları ve editörlüğünü ortaklaşa yaptıkları derginin kapanmasıyla sonuçlandı (Hausman, 2007).

Bir kısım yazarlar tarafından tecrit edilmiş bir Amerikan alt-disiplini olarak tanımlanan bu yeni alan (Galambos, 2007), başka yerlerde de çok erken dikkat çekti. İşletme tarihi ile ilgili ABD'de bu gelişmeler devam ederken, aynı tarihlerde Avrupalı bazı tarihçiler de sanayilerin ve firmaların tarihiyle ilgili yaptıkları çalışmaları, genellikle ABD'dekinden daha geniş bir çerçeveyi kullanarak açıklamaya çalışıyorlardı (Amatori & Jones, 2007). 1929'da Marc Bloch ve Lucien Febvre tarafından kurulan yeni ve yenilikçi Fransız tarihi dergisi *Annales*, Gras'ın "Amerikan Yıllıkları"nın kurulmasını öneren bir makalesini yayınladı. Amerikalı tarihçi, "İşletme ve İşletme Tarihi"nin mütevazı başlığı altında, genç alt disiplinin küresel olarak genişlemesini ve tarihsel bilgiyi zenginleştirmesini önermiştir. Fakat bu uluslararasılaşma umutları ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra yerine getirilecekti (Fridenson, 2008).

İşletme tarihi'nin ilk genel sentezi 1939 yılında yazıldı. *An Introduction to Business History* alt başlığı altında *Business and Capitalism* olarak Gras tarafından yayınlanan bu kitabın, gerçekte bir giriş kitabı olmaktan çok daha fazla bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Çünkü Gras'ın kitabında yaptığı sentezler, işletme politikası ve işletme yönetiminin gelişimi konusunda o güne kadar bilinenlerden çok daha fazlasını kapsamaktaydı. Yapılan sentezler temelini bir dizi basit öğeler veya dönemler kümesine dayandırmaktadır: İşletme Öncesi Kapitalizm, Küçük İşletme Kapitalizmi, Ticari Kapitalizm, Sanayi Kapitalizmi, Mali Kapitalizm ve Ulusal Kapitalizm. Bu kronolojik sıralamaya göre yapılan tanımlar çoğu zaman

mükemmel düzeydedir, ancak sistemin bir aşamadan diğerine niçin geçtiğine yönelik analitik açıklamalar eksik kalmıştır (Galambos, 2007).

İşletme tarihi ile ilgili çalışmaların metodolojik olarak ekonomi ile tarih bilimleri arasında kaldığını söylemek yanlış olmaz. Geleneksel anlatılara dayalı bir tarih anlayışı ile kuramsal tartışmalara dayalı bir ekonomi anlayışı arasında bir seyir izleyen işletme tarihine başlangıç dönemlerinde anlatı veya örnek olay temelli çalışmalar hakim olmakla birlikte, disiplin sadece bunlara bağlı kalmamış, nadiren de olsa, iktisat tarihinin yöntem bilim birikiminden de faydalanmıştır (Kurt, 2016).

Bugün işletme tarihi gerçekten evrensel hale gelmiştir. Ancak, bir süredir, ve *Annales*'den gelen ilk desteğe rağmen, işletme tarihinin değeri ve yöntemleri birçok tarihçi tarafından, önce iktisat tarihçileri ve daha sonra başkaları tarafından, hep sorgulana gelmiştir. Aynı zamanda, işletme tarihinin çoğunlukla işletme idaresi ve ekonomi olmak üzere tarih dışındaki bölümlerde de öğretilmesi, uygulayıcılarının bu disiplinlerden gelebileceği ve işletme tarihindeki araştırma ve öğretimin onların tarihsel mesleğin çalışma alanındaki eğilimlerle irtibat kurabilecekleri anlamına geliyordu (Fridenson, 2008).

III. ALFRED D. CHANDLER: İŞLETME TARİHİ'NDE BİR DUAYEN

Hiç şüphe yok ki işletme tarihinin bir disiplin olarak olgunluğa erişmesinde en büyük katkı ABD'li bilim adamı Alfred D. Chandler tarafından yapılmıştır (Amatori & Jones, 2007). İşletmelerin stratejileri ve örgütsel yapıları arasındaki ilişkiyi kuramsallaştıran ve özellikle büyük işletmelerin idari üstünlükleri üzerine yaptığı öncü çalışmalarıyla işletme tarihi alanının önemli bir alt alan olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır (Ağır, 2016, s.28). Yaptığı çalışmalar işletme tarihi dışındaki birçok farklı kesim tarafından bugün bile hala ilgiyle okunmaya devam eden Chandler, bu kişiler tarafından stratejik yönetimin en önemli kurucularından biri olarak kabul edilmekte ve önemli etkiye sahip biri olarak kabul görmektedir (Amatori & Jones, 2007).

1918'de Wilmington, Delaware'de Dupont ailesiyle (orta adının kaynağı) yakın arkadaş olan zengin bir Doğu Sahili ailesinde doğan Chandler'in hayat çizgisinde üç belirleyici olayın etkili olduğu söylenebilir. Bunlardan birincisi, İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD Deniz Kuvvetleri'ndeki hizmeti ve burada büyük bir organizasyonun gücünü ilk elden yaşamış olmasıdır. İkinci kritik nokta, mezun olduktan sonra Harvard'da doktora öğrencisi olmasıydı. Üçüncüsü ve bunlardan daha

fazlası ise, Harvard'da özel bir disiplinlerarası bilim çevresinin içinde olmasıydı (Amatori, 2015).

Chandler'in, kariyerinin başlangıç yıllarında büyük ölçüde Talcott Parsons ve Joseph Schumpeter'den etkilendiğini söylemek yanlış olmaz (Galambos, 2007; Lazonick, 2008). Harvard'daki ilk yıllarında ekonomiye ilgi duyan Chandler, beklediğini bulamadığı bu disiplinden dolayı büyük hayal kırıklığına uğramıştır. Ne neoklasik ne de Keynesyen yaklaşımları ikna edici bulmadığı söylenir. Bunun bir nedeni, her ikisinin de insan koşullarının doğal karmaşıklığına ve birbirine bağlılığına tabi olan tarihsel gerçekliği açıklayamamış gibi görünmesidir. Bunun üzerine Chandler, bu disiplinin hala bireylerin düşüncelerini ve eylemlerini analizin merkezine koyduğu bir zamanda sosyolojiye dönmüştür. Chandler daha sonra, kendisine hayatının en önemli entelektüel temelini verdiğini söylediği Talcott Parsons ile karşılaştı. Parsons'ın yapısal-işlevselci yaklaşımı, Chandler'ın organizasyonel rutinleri ve değişim ile savaş zamanı deneyimini anlamasını sağlamıştır. Parsons öğrencisini Durkheim ve Weber üzerinde düşünmeye zorlamıştır. Chandler için nihai sonuç, sonraki tüm çalışmalarını bilgilendiren kavramsal bir sistemdi. Chandler'ın daha sonraları, arşiv vaka çalışmalarını daha geniş bir bağlamda oturtmak amacıyla tarihçileri, ekonomistleri ve sosyologları bir araya getiren Joseph A. Schumpeter ve Arthur Cole tarafından oluşturulan bir çalışma ve araştırma grubu olan Harvard Girişimcilik Tarihi Araştırma Merkezi'ne katılımı, eşit derecede anlamlıydı. Bu çaba, önceden var olan veya yeni üretilen geçici teoriler temelinde genelleme yapmak için sistematik girişimler gerektiriyordu. Sonuç olarak karşılaştırmalı bir metodoloji vardı (Amatori, 2015).

Esasında, bu Araştırma Merkezi'nin, hem işletme tarihinin kendi içinde, hem de kendisiyle diğer disiplinler arasında hatırı sayılır miktarda bir entelektüel mübadeleyi teşvik ettiği de söylenebilir. Şöyleki, Araştırma Merkezi'nin liderlerinin araştırmacılara sağlamış olduğu bu özgür ortam, özellikle Chandler gibi çalışmalarını işletme tarihinde uzun yıllar hissedilecek entelektüel yansımaların oluşmasına büyük katkı sağlamıştır. Chandler, Schumpeterci dinamiği Weber'in toplumsal kategorileriyle (Talcott Parsons aracılığıyla) birleştirmeye ve işletme tarihini büyük işletmenin incelenmesine yöneltmeye bu Araştırma Merkezi'nin çatısı altında başlamıştır. Araştırma Merkezini bu kadar üretken kılan şey, kuşkusuz sadece araştırmacılarının yetenekleri değildi. O yıllarda Harvard, zihinsel yeteneğe ulaşmak açısından hiç de zorluk çekmiyordu. Araştırma Merkezini ayrıcalıklı yapan şey, bünyesinde barındırdığı bir grup yetenekli insanın, tartışma ve deneyi teşvik ederek, iyi tanımlanmış bir paradigma dahilinde çalışmalarına ortam sağlamasıydı (Galambos, 2007). Nitekim doktora tezini

**Bir Yönetim Gurusu
Olarak Alfred
D. Chandler Ve
İşletme Tarihi
Üzerindeki
Etkilerine Yönelik
Analitik Bir
Değerlendirme**

yazdığı sıralarda, diğer doktora öğrencileri ile birlikte, işletme tarihinin nasıl yazılacağı konusunda Gras'la yaşadığı bir tartışma sonucu, işletme tarihçisi olmaktan neredeyse vazgeçen Chandler, daha sonraları, Araştırma Merkezi'nde geçirdiği bu bir kaç yılı hayatının entellektüel açıdan en teşvik edici yılları olarak tanımlayacaktır (Hausman, 2007).

Chandler'ın 1950'lerin başlarındaki doktora tezi, bir işletmenin karşılaştırmalı tarihinin erken bir örneğidir. Kökeni eşsizdi: Baba ocağında, Harvard doktora öğrencisi, büyük dedesi, Standard & Poor'un kendisi, Henry Varnum Poor'un büyük kişisel arşivlerine rastladı. Yirmi yıl boyunca Poor, Amerika'nın demiryolları konusunda en önde gelen uzmanıydı; 1850'lerde Amerika Birleşik Devletleri Amerikan Demiryolları Dergisi'ni yönetti. Poor'un sorumluluğu esasen demiryolu ortak girişimlerdeki yatırımcılara doğru bilgi sağlamaktı. Bu, sahada faaliyet gösteren ve finansal, teknik ve organizasyonel haberlerini düzenli olarak raporlayan 120 firmanın takip edilmesini gerektiriyordu. Atalarının çalışmalarını yeniden bir araya getirmek için Chandler, ABD'deki ilk büyük işletme ve kurumsal ve yönetsel inovasyonun verimli bir zemini olan çeşitli demiryolu şirketlerinin evrimiyle ilgili büyük miktarda veriyi aramak ve anlamak zorunda kaldı. Değerli arşivlere ek olarak, Chandler'ın atalarından da eşit derecede önemli bir şeyi miras aldığı anlaşılıyordu: anket metodolojisi becerisi (Amatori, 2015).

IV. İŞLETME TARİHİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARI

Chandler 1950'lerin ortalarından itibaren, büyük işletmelerin ortaya çıkışı ile ilgili konferanslarda bildiriler sunmaya ve makaleler yayınlamaya başladı (Hausman, 2007). Bu yönü ile bakıldığında onun karşılaştırmalı tarihe yönelik büyük girişiminin, doktora sonrası makalelerinin 1956 ve 1959 yılları arasında, hayat boyu ilgilendiği konuların ana hatlarıyla açıkça görüldüğü *Business History Review*'de yayınlanması ile başladığını söylemek yanlış olmaz (Amatori, 2015). Chandler'ın amacı henüz daha başlangıç aşamasında olduğu meslek yaşamında, modern kapitalizmin evriminde en önemlisi olduğunu düşündüğü büyük işletmeye odaklanmaktı. Chandler, Weberci kategorilerinden yararlanmakla ve hatta Parsons'un savunduğu türden denge analizinin bazı öğelerini kullanmakla birlikte, kendi özgün analiz tarzını da geliştirmişti (Galambos, 2007). Chandler'ın kendine özgü metodolojisi yalnızca işletme tarihçileri için değil, aynı zamanda diğer disiplinlerdeki bilim adamları için de vazgeçilmez referans noktaları olan genellemeler geliştirmeyi mümkün kılmıştır (Amatori ve Colli, 2011). Bir tarihçi olarak kendi rolünü, belli bir zaman ve mekan ile sınırlanmamış genellemeleri ve kavramları oluşturmak için çok sayıda örnek olayın ayrıntısının bir sentezini yapmak olarak gören Chadler; bu ilkedden hareketle

kırk yol boyunca yazdığı üç önemli kitapta (*Strateji ve Yapı, Görünür El, Ölçek ve Kapsam*) ve bununla ilgili bir çok yayınında, ABD, İngiltere ve Almanya'daki sanayi şirketlerinin evrimine ilişkin çok miktardaki tarihsel bilgiyi kendi "strateji ve yapı" çerçevesiyle bütünleştirmiştir. Ancak Chandler, bu çalışmaları yaparken, mevcut kuramlardan önsel olarak hipotezler ve kuramlar çıkarma ve daha sonra ampirik verilerle sınama görevini iktisatçılara, sosyoloğlara ve yönetim bilimcilerine bırakmayı tercih etmiştir (Lazonick, 2007).

Chandler, yönetim öğrencileri için neredeyse bir kutsal kitap olarak kabul edilen *Strateji ve Yapı* (şirketlerin karşılaştırılması) adlı eserini 1962 yılında yayınladı (Amatori & Colli, 2011). Yönetim veya yönetim alanındaki araştırmalar üzerinde derin ve kalıcı bir etkiye sahip olan bu kitabında Chandler; açık bir şekilde büyük ölçekli firmaların çalışmasına tarihsel bir katkıda bulunmayı amaçlamıştır (Kipping & Üsdiken, 2008). Girişimcilik ile örgüt yapısı arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmalar arasında yazında tek istisna olan bu kitabında Chandler (Buğra, 1995, s. 242), ABD'deki en büyük sanayi firmalarının ve organizasyonel yapılarının bir araştırmasına dayanarak, birbirinden bağımsız, 1910'larda ve 1920'lerde çok merkezli veya merkezi olmayan bir örgütlenme biçimine öncülük eden dört şirketi seçti (DuPont, General Motors, Standard Oil ve Sears Roebuck) ve bunları ayrıntılı olarak inceledi (Chandler, 1987). Bu örgütsel yeniliğe yol açan iç koşulları ve örgütsel değişikliklerin gerçekleştiği bağlamı araştırdı. Dört vakanın derinlemesine karşılaştırmalı analizinden, "yapı stratejiyi takip eder" başlıklı büyük tezini çıkardı (Kipping & Üsdiken, 2008). Kimi yazarlara göre, bu kitap ile işletme tarihinin 1950 ve 1960 yılları arasındaki dönemde adeta bir dönüşüm yaşadığı iddia edilir (Mason & Harvey, 2013).

Chandler, 1977 yılına geldiğinde *Görünür El* (sektörlerin karşılaştırılması) adlı kitabını yayınladı (Amatori & Colli, 2011). Lazonick'e göre bu eser, yenilikçi işletmenin tarihi açısından bakıldığında Chandler'in en başarılı çalışması olarak kabul edilir (Lazonick, 2007). Chandler, Pulitzer Ödülü kazanan bu çalışmada, 1917 yılı itibariyle en iyi 200 Amerikan sanayi kuruluşunu incelemiştir (Amatori, 2015). Chandler bu kitabında 1850-1920 dönemine ait modern iş dünyasının gelişimini, yönetim bürokrasisinin yükselişini, yönetim tekniklerindeki gelişmeleri ve Amerikan ekonomisindeki güç yoğunlaşmasını analiz etmiştir (Weiss, 1978). Chandler yaptığı çalışmada, yirminci yüzyılda Amerikan sanayi işletmesinin evriminde yönetsel devrimin merkezi rolünü ortaya koymuştur (Chandler, 1980). Ancak, modern işletme örgütünü bir toplumsal örgüt olarak ele almamış olması, tarihsel analizin en zayıf yönü olarak nitelendirilebilir. Chandler'in işletmenin toplumsal örgütlenmesine ilişkin olarak ifade ettiği

**Bir Yönetim Gurusu
Olarak Alfred
D. Chandler Ve
İşletme Tarihi
Üzerindeki
Etkilerine Yönelik
Analitik Bir
Değerlendirme**

ancak analiz etmediği tek konu, yönetimin profesyonelleşmesi'ne dairdir (Lazonick, 2007).

Chandler 1990 yılında yayınladığı *Ölçek ve Kapsam* (ulusların karşılaştırılması) adlı kitabında bir ulusun servetini inşa etmek için örgütsel yeteneklerinin önemini vurgulamış ve evrimsel ekonomistlerin, en önemli kavramlarının bazıları hakkındaki endişelerini bir kez daha boşa çıkarmıştır (Amatori & Colli, 2011). Kitap, işletme tarihinde modern kapitalizm üzerine yapılan en önemli incelemelerden biri olarak kabul edilebilir (Chandler, 1990). Kapitalist örgütlenme sisteminin kalbi olan yönetsel davranış ve iş kurumları hakkında önemli soruları cevaplayan anıtsal bir çalışma olan kitap, önümüzdeki on yıllarda işletme tarihinde, endüstriyel organizasyonda, firma teorisinde ve ekonomik değişimde araştırma gündemini şekillendirmese de etkilemelidir. Çok güçlü bir etki alanında, ulusların rekabet gücünün firmaların ve onların destekleyici kurumlarının örgütsel ve finansal yeteneklerine nasıl önemli bir şekilde bağlı olduğunu göstererek kapitalist toplumdaki zenginlik üretim süreçleri hakkındaki literatürün yeniden dengelenmesine yardımcı olmuştur. Chandler ABD, İngiltere ve Almanya'daki yöneticilerin örgütleri nasıl kurduğunu ve ikinci sanayi devriminin teknolojik yeniliklerinin açtığı ölçek ve kapsam ekonomilerini yakalamak için gerekli yatırım risklerini nasıl aldığını anlatır. Tezi, ekonomi teorisinde yaygın olarak tahmin edildiği gibi piyasaların iş organizasyonunu şekillendirdiği değil; iş organizasyonlarının piyasaları şekillendirdiği yönündedir. Kapsanan dönem, 1970'ler ve 1980'lere kısa referanslarla 1870'lerden 1960'lara kadardır. İşletme tarihçilerine aşina olan kaynakları, şirket ve bireysel geçmişler, monograflar, yatırım dizinleri, yayınlanmış şirket ve hükümet raporları, ikincil kaynak ve arşiv kayıtları, kullanarak incelenen bireysel şirketler, üç ülkenin her birinin en büyük 200 imalat firmasını oluşturmaktadır. Chandler, bu kaynakları Amerika Birleşik Devletleri'nde *rekabetçi yönetim kapitalizmi*, İngiltere'de *kişisel kapitalizm* ve Almanya'da *kooperatif yönetim kapitalizmi* adı altında sınıflandırarak incelemiştir (Teece, 1993).

V. İŞLETME TARİHİ'NE YAPTIĞI KATKILAR

Chandler'in belirgin olarak işletme üzerine yoğunlaşan çalışmaları, özellikle strateji ve yapı arasındaki ilişki, merkez ve çevre sektörler arasındaki ayırım ve büyük işletmelerin ve yönetimin yeniliklerdeki rolü'ne ilişkin genellemeleri, tartışmalar ve itirazlar devam etmekle birlikte, işletme tarihindeki en temel çerçeve olma durumunu sürdürmektedir (Amatori & Jones, 2007).

Aşağıda, Alfred Chandler ve onun işletme tarihine yönelik katkılarını içeren kendi çağdaşlarının ifadelerine yer verilmiştir:

Franco Amatori:

(...) *Strateji ve Yapı*, yönetim araştırmacıları için bir nevi kutsal kitap oldu. Operasyonel sorumluluklar günümüzde dağıtık sistem olarak adlandırdığımız şeyden çok daha fazlası olsa bile, Chandler'ın şirket genel müdürlüklerinin daha merkezileşmiş ve daha uzmanlaşmış olduğuna yönelik gözlemi, McKinsey gibi danışmanlık firmalarına bir servet kazandı. Bazı sektörlerde büyüklüğün anormal olmadığını gösteren *Görünür El*, hem kurumsal iktisatçılar hem de antitröst sorunlarıyla ilgilenen hukuk uzmanları için önem kazandı. *Ölçek ve Kapsam*'da evrimci ekonomistler, onlar için çok önemli olan bir kavramın teyidini buldular: örgütsel yeteneklerin aşamalı adaptasyonu (...) (Amatori: 2015).

Jeffrey Fear:

(...) Bir disiplin oluşturduklarını meşru bir şekilde söyleyebilecek çok az bilim adamı vardır. Al Chandler da onlardan biriydi. Chandler'dan önce, işletme tarihi, teorik önemi çok az olan bireysel işletmelerin veya girişimcilerin araştırılmasıyla meşguldü.

(...) Chandler, işletme tarihi için üretim, pazarlama ve yönetime yaptığı "3 uçlu yatırımı" ve "örgütsel yetenekler" kavramını temel alan tutarlı bir teorik çerçeve geliştirdi. Firma, bireysel sözleşmeler açısından veya girişimcinin vizyonundan çok daha fazlasıydı. Firmalarda çalışanlar öğrendiler, etkili rutinler geliştirdiler ve yenilikler yaptılar. İktisatta karmaşık rekabet teorilerine sahip olsak da, firmalardaki kooperatif ekip çalışması da aynı derecede önemlidir. Chandler, organizasyon yeteneklerinin, teknolojik yeniliklerin AR-GE, problem çözme, bilgi ve sürekli öğrenme yoluyla insan sermayesine ve sadece firmaların üretebileceği teknolojiye, yatırımın önemini vurguladı. Chandler, yönetsel koordinasyon konusunu, doğrudan doğruya ekonomik hayati anlamının merkezine yerleştirdi. Chandler her zaman bilgi yoğun şirket veya örgütsel öğrenme ile ilgili daha yeni kavramlardan önce gelen örgüt içinde öğrenme ve bilginin önemini vurguladı. Aynı zamanda bir dizi başka disiplinden de yararlanan örnek bir entelektüel, hocaların hocasıydı. Akademisyenler olarak hepimiz disiplinlerarası düşünme ihtiyacı hakkında iyi konuşuruz, ancak genellikle birincil disiplinimizin güçlü yönlerine (veya önyargılarına) yenik düşeriz. Chandler, Max Weber ve Talcott Parsons gibi sosyologların yanı sıra Joseph Schumpeter gibi ekonomistlerden de büyük ölçüde etkilendi. Eğer birisi dünya çapındaki bir işletme tarihi konferansına katılırsa, mesleğin mihenk taşı Alfred Chandler'dır. Max Weber ve Emile Durkheim sosyoloji de ne ise, Chandler de işletme tarihinde odur. Dünya çapındaki bilimsel çalışmalarını kesin olarak etkiledi (Fear, 2007).

Walter A. Friedman:

(...) Al Chandler, çok yerinde bir tabirle, işletme tarihi alanının kurucusu olarak kabul edilir. İşletme okuyan ilk tarihçi değildi. Ancak, 1960'ların başlarından itibaren, işletme organizasyonunun işleyişini meşru bir tarihsel sorgulama alanı olarak belirleyen ve bunu ardından yapılan tartışmalara zemin hazırlayan olağanüstü bir dizi kitap (*Strateji ve Yapı*, *Görünür El* ve *Ölçek ve Kapsam*) üretti. Modern büyük ölçekli işletmelerin kökenlerini araştıran bu kitaplar, entelektüel titizlikleri, araştırma derinlikleri ve kapsamlı

argümanlarıyla dikkat çekiyordu. Onları yapan çok disiplinli bir yaklaşım sergilerken, açıkça tarih çalışmaları, sosyoloji, ekonomi ve işletme yönetimi alanındaki temel metinleri de sergiledi. Her üç kitap da büyük ilgi gördü ve bunu yapmaya devam edecek.

Ancak, Al'in, büyükbabası, dergi editörü ve analisti Henry Varnum Poor üzerine yaptığı ustaca tezinin yayınlanmasından, 80'li yaşlarında yayımlanmış son iki cildine kadar hayatı boyunca işletme tarihine katkıda bulunduğu da aynı zamanda hatırlanmalıdır: Elektronik Yüzyılın İcadı: Tüketici Elektroniği ve Bilgisayar Endüstrilerinin Destansı Hikayesi ve Endüstriyel Yüzyılın Şekillendirilmesi: Modern Kimya ve İlaç Endüstrilerinin Olağanüstü Hikayesi. Yaşam Boyunca Demiryolları, Yönetim, Küresel Rekabet, Antrasit Kömürü, Alfred P. Sloan'ın Kariyeri, İşletme Tarihi'nin Doğası ve daha birçok konuyu kapsayan bir dizi kitap, derlenmiş koleksiyonlar ve makaleler üretti. Düzenlediği kitaplardan biri olan Büyük İşletmeler: Ford, General Motors ve Otomobil Endüstrisi, otomobil endüstrisinin gelişimi ve karmaşık doğası hakkında harika bir genel bakış açısı sunuyor (Friedman, 2007).

Geoffrey G. Jones:

Al'in entelektüel mirası, etkisinin derinliği ve kapsamı açısından olağanüstüdür. Onlarca yıllık arşiv araştırması temelinde, büyük şirketlerin büyümesi ve modern yönetimin ortaya çıkışı için en ikna edici açıklama olarak ne kaldıysa ortaya çıkardı. Dahası, bu araştırma gündemi çok daha geniş bir bağlamda çerçeveselendi, çünkü bu hikayeyi bazı ülkelerin son 2 yüzyıl boyunca neden çok zengin bir şekilde büyüdüğü ve diğerlerinin neden çok fakir kaldığı konusuyla açık bir şekilde ilişkilendirdi.

Al'in araştırması o kadar ilgi çekiciydi ki, tarihçilerin çok ötesinde, işletme yönetimi ve stratejide bir nesil araştırmayı şekillendirdi ve kurumsal ekonominin gelişimi üzerinde biçimlendirici bir etki yarattı.

Daha geniş anlamda, Al'in mirası, işletme tarihinde ve çok daha geniş bir sonraki nesil araştırmacılara olağanüstü bir rol modeli sağlamaktı. Çok etkiliydi çünkü temel olan ve insanların cevaplar istediği - derin ve zorlayıcı araştırmalarla verdiği cevaplar- sorular sordu. Kendi araştırma gündemini oluşturdu, kendi yolunu çizdi ve geçici modaları görmezden geldi. Büyük firmaların büyümesi üzerine araştırmasına başladığında, Amerikalı tarihçiler arasında hakim olan varsayımları, bu tür firmaların yaratıcılarının kötü ruhlu soyguncu baronlar olduğunu görmezden geldi.

Yine de, araştırma gündeminin peşinde azimle koşması gibi bir kötü şöhrete sahip olmasına rağmen, çalışmaları, 1970'lerde M formunun faydalarına yaptığı bir vurgudan, ağlar ve firmaların nasıl öğrendiği konusundaki son araştırmalarına kadar gelişti. Entelektüel evriminin en önemli örnekleri arasında, belki de Amerikan tarihinde bu kadar yüce biri için dikkate şayan olan, araştırma gündemlerinin mantıklı cevaplar vermeleri halinde karşılaştırmalı ve küresel olması gerektiğine artan inancıydı (...) (Jones, 2007).

Nancy F. Koehn:

Al Chandler'in en önemli miraslarından biri, kaç farklı kitleye ulaştığıdır. Hepimiz onu dünya çapında bir akademisyen, birkaç nesile hitap eden bir yazar ve araştırmacı olarak görüyoruz. Konuşmadan önce kısa bir ara vermeden Alfred D. Chandler diyemezsiniz, biraz

Jacqueline Kennedy Onassis'in bir isimden bahsettiği zaman yaptığı gibi. Yaptığı işin ve şöhretin etrafında bir çekim vardır.

Ama aynı zamanda bir dizi farklı insan grubuna ulaşan bir bilim adamıydı. Evet, işletme tarihini sadece tarihi görünümü için değil, önemli ve ilgili olduğu için kurdu. Ayrıca işletme tarihini işletme yönetimi, örgütsel davranış, girişimcilik ve strateji bilgileriyle ilgili hale getirdi. Birçok öğrenciye ve araştırmacıya ulaştı, ancak birçok iş adamına da ulaştı. Kaç yöneticinin yazdıklarını okuduğuna ve Chandler'ın çalışmalarından ne kadar çok faydalandıklarına şaşırdım. Anlıyorlar; onun gördüğü ve analiz ettiği kritik bağlantıları yakalıyorlar.

İkincisi, o geçmiş hakkında yazdı ama bu çalışma her zaman kendi gözüyle şimdiki zamana bağlandı. Al, Tom McCraw'ın bu nadir başarıya ne dediğini gerçekleştirdi: bugünü bilgilendirmek için geçmişin ve geçmişi bilgilendirmek için bugünün mantıklı ve titiz kullanımı (...).

(...) Al'ın mirasının üçüncü bir yönü, onun endüktif bir bilim adamı olmasıdır; araştırmasının binasını çok güçlü bir gerçekler temeli ve gerçekler için çok kapsamlı bir araştırma üzerine inşa etti. Aynı zamanda, inanılmaz derecede sistematik bir düşünür ve araştırmacı, kelimenin tam anlamıyla bir sosyal bilimciydi (...).

(...) Disiplinin, Al'ın bütün çalışma hayatını başından sonuna kadar kapsamasına rağmen, o bir amatör değildi. Büyük sorunlarla uğraştı ve böyle devam etti. Bu bağlamda Chandler, 40'lı yıllarının başlarında, işleri ertelemeyi bırakan ve hayatındaki en önemli zorluklarla yüz yüze gelmeye başlayan Lincoln gibiydi. Chandler çok büyük konuları ele aldı: Modern Amerikan yönetiminin kökeni, Bilgi Devrimi, Bilim ve Teknoloji 21. yüzyılda nasıl görünecek. Bunlar kitaplarının hammaddesiydi (Koehn, 2007).

Thomas K. McCraw:

Alfred Chandler, eşsiz işletme analizini, Grant gibi, yalnızca yapması gereken şeylere odaklanarak oluşturdu. Orta yaşlara gelindiğinde, Al akademik ayrıntılara olan katılımını en aza indirirken, bir şekilde kimseyi rahatsız etmiyordu. Bu arada, çalışmasında, haftadan haftaya, yıldan yıla, on yıldan on yıl çalışarak "hikaye" (işletme tarihi) adını verdiği şeyi bir araya getirdi. Yüzlerce şirket hakkında çok miktarda veri biriktirdi. Daha sonra kaleme aldığı çalışmalarında, bu verileri işin morfolojisinin eşsiz bir analizine dönüştürdü. Kendisini Amerikan işletme tarihi hakkında tatmin etmeye başladığında, önce Avrupa'ya, sonra da dünyanın geri kalanına baktı.

Pek çok makalesi ve en büyük 3 kitabı — Strateji ve Yapı (1962), Görünür El (1977) ve Ölçek ve Kapsam (1990)) bu kesintisiz emeğin anıtıdır. En üst düzeyde bilim modelleridir.

Öğrenciler ve iş adamları için kalıcı bilgi ve ilham kaynaklarıdır. Asla aşılmayacaklar. (McCraw, 2007).

David A. Moss:

Bilindiği gibi, Al Chandler modern işletme tarihi alanını yarattı. Al, zamanın diğer işletme biyografileri gibi, bireysel firmaların ve yöneticilerin hikayelerini anlatmak yerine tarihi, lensleri olarak kullanarak modern Amerikan şirketinin işleyişini ve sonuçlarını anlamak için

yola çıktı. Bu şekilde, hikaye anlatımı Amerikan işletme tarihi çalışmasında titiz analizlere yol açtı.

Daha genel olarak, Al bize analitik tarihin gücünü öğretti (eğer buna böyle diyebilirim) ve bize bunun nasıl yapılması gerektiğini örnek olarak gösterdi. Bir bilim adamı olarak dehasının bir kısmı, bir tarihçi ve bir sosyal bilimci gibi düşünme ve her iki geleneğin en iyisini bir araya getirme yeteneğiydi. Herkes, favori bir argüman veya teori için dağınık kanıt parçaları bulmak için tarihsel kayıtlarda dolaşabilir. Tamamen tarihi belgelere dalmak, onlara hakim olmak ve daha sonra bu temelde aşağıdan yukarıya doğru uyumlu bir argüman oluşturmak başka bir şeydir.

Al Chandler bunu yaptı ve muhteşem bir şekilde yaptı (...) (Moss, 2007).

VI. CHANDLER'İN GENELLEMELERİNE YÖNELİK TARTIŞMALAR VE İTİRAZLAR

İşletme tarihçileri tarafından Chandler'in çalışmalarına yönelik eleştiriler hakkında ilk belki de en kapsamlı çalışma Richard R. John tarafından yapılmış ve Business History Review'de yayınlanmıştır. Asıl amacı Chandler'in Görünür El'inin Amerikan tarihi araştırmaları üzerinde nasıl bir etki bıraktığını incelemek olan John, çalışmasında bu yaklaşımının sınırlarının çok daha ötesine giderek Chandler'in metodolojisini yorumlamış, kişisel geçmişiyle ilişkilendirmiştir. John çalışmasında, *savunucular*, *eleştiriciler* ve *kuşkucular* olarak kategorize ettiği kişilerin Chandler'in yöntemlerini ve ulaştığı sonuçları nasıl kullandıklarını, bunların kapsamını nasıl genişlettiklerini ve bunlara nasıl saldırdıklarını incelemiştir.

Chandler'in temel yaklaşımını ayrıntılı olarak işleyen ve paylaşan *savunucular* arasında modern işletme ile sanayi araştırmaları arasındaki ilişkiyle ilgilenen teknoloji araştırmacılarının yanı sıra, Harvard İşletmecilik Okulu'ndaki bazı öğrencileri, bazı meslektaşları ve eski meslektaşları bulunmaktadır (Hausman, 2007). John (1997), bu tarihçilerin çok çeşitli konularda yazmış olsalar da, benzer bir entelektüel gündemleri olduğunu iddia etmektedir. Chandler gibi, yönetim devriminin temelde olumlu bir değerlendirmesini paylaşmışlar, teknolojik ve örgütsel boyutlarını vurgulamışlar ve ekonomik kalkınmada ve ABD'nin uluslararası rekabetçi pozisyonunu sürdürmede olumlu bir rol oynadığını varsaymışlardır. Chandler'in savunucuları, modern iş dünyasının endüstriyel araştırmalarla ilişkisi ile ilgilenen teknoloji tarihçilerini de içeriyordu. Bu tarihçiler, Chandler'in modern iş dünyasının teknolojik ilerlemeyi teşvik ettiği inancını yinediler. En önemlisi, görünüşte artan teknolojik değişikliklerin bile önemli yatırımları ne ölçüde kapsadığını vurguladılar. Herhangi bir başarısızlık varsa bu, tarihçilerin Chandler'in yaratıcı girişimcilğe, teknolojik ilerlemenin bağımlılığına yeterince dikkat etmedikleri için olmuştur. W. Bernard Carlson, Chandler'in fikirlerine büyük ölçüde borçlu

olan General Elektrik'teki endüstriyel araştırmaların yakın tarihli bir çalışmasında şunları yazmıştır:

Benim görüşüme göre, ilgili teknolojilerin ayrıntılı bir incelemesi olmadan yönetim kapitalizminin kökenlerinin analizi hikayenin sadece yarısıdır; 1880-1920 arasında Amerikan ekonomisinde meydana gelen derin değişimleri tam olarak anlamak için, bireylerin yeni iş düzenlemelerini sürdürmek ve güçlendirmek için teknolojiyi nasıl şekillendirdiğini anlamalıyız (Carlson'dan aktaran John, 1997).

Belli başlı savunucular arasında W. Bernard Carlson, David Hounshell, John Kenly Smith, Leonard Reich, William H. Becker, Richard Tedlow, Thomas McCraw ve Richard H. K. Vietor gibi araştırmacılar yer almaktadır (Hausman, 2007).

Chandler'in çerçevesi ile kendi çerçeveleri arasındaki aykırılıkları araştıran *eleştiriciler* çok farklı kişileri bünyesinde barındıran bir grubu oluşturmaktadır. Chandler'in savunucuları onun aşama modelini ve açıklayıcı şemasını yaratıcı bir şekilde incelerken, eleştiricileri açıklamalarındaki anormalliklere odaklanmışlardır. Bu eleştirmenlerden bazıları son zamanlarda yapılan doktora çalışmalarındaki, Chandler'in analizinin belirli özellikleri ile kendi araştırmaları arasındaki kopukluğa dikkat çekmişlerdir. Diğerleri ise, Chandler'in bulgularının normatif sonuçlarıyla rahatsız olan tarihçilerdi. Kimileri Chandler'in yönetsel devrimin önemini hafife aldığını; kimileri ise abarttığını iddia etmiştir. Hepsi Chandler'in analizinin açıklayamadığı önemli fenomenler olduğu konusunda hem fikirdi. Bir başka ifadeyle görevleri kökten bir revizyonu.

Böyle eleştirel bir geleneğin ortaya çıkması, Chandler'in başarısının büyük ölçüde kaçınılmaz bir yan ürünüydü. Geniş kapsamlı çalışmalar eleştiriye davet çıkarıyordu ve Görünür El de bunun bir istisnası değildi. Bunu Chandler'in kendisinden daha fazla kimse bilmiyordu. Chandler bu durumu 1971 yılında şöyle ifade etmiştir (John, 1997) :

Bir tarihçinin görevi sadece diğer insanların teorilerini ödünç almak ya da onlar için teorilerini test etmek değildir. Kendi özel soru ve endişelerini yanıtlamak amacıyla topladığı verileri araştırmak için mevcut kavramları ve modelleri kullanmaktır. Bir kavram yardımcı görünmüyorsa, onu atması gerekir (Chandler'den aktaran John, 1997).

Eleştiriciler arasında; Edwin Perkins, Colleen Dunlavy, Charles W. McCurdy, Gavin Wright, Oliver Zunz, Martin Sklar, James Livingston, William Lazonick ve Louis Galambos, bulunmaktadır. Posta idaresi konusunda yazdığı bir makaleden dolayı John, kendisini de bu kategoriye dahil etmiş bulunmaktadır (Hausman, 2007).

John, Chandler'in temel varsayımlarına karşı çıkan ve görüşlerini reddedenleri ise *kuşkucular* olarak tanımlamıştır. John'ın bu kategorinin

içinde yer alanlar arasında Michael J. Piore, Charles F. Sabel, John Ingham, Mansel Blackford, Philip Scranton ve Gerald Berk bulunmaktadır. John'un yaklaşımına göre Chandler ile daha derin bir çatışma içinde olan asıl bu kuşkucular olmaktadır. Onların iddialarına göre Chandler ya etik açıdan modern sanayii şirketine karşı yumuşak davranmış veya hikayenin büyük bölümünü bir başka ifadeyle partiler halinde üretim yapan üreticileri, küçük işletmeyi, kadınları ve azınlıkları çalışmasında ele almamıştır. Kuşkuculara göre, siyaset, kültür ve çevreyi, araştırılması için diğer kişilere bırakan vicdan sahibi işletme tarihçilerinin, bunları geri plandaki faktörler olarak ele almaları ahlaki açıdan savunulamaz bir davranıştır (Hausman, 2007).

Kuşkucular arasında öne çıkan, ancak kaçırılan şanslar ve olasılıkların bir hikayesi olarak ABD'deki modern iş girişiminin yükseliş tarihini yeniden yazmak isteyen küçük ama büyüyen bir tarihçi grubudur. Kuşkucular, savunuculardan veya eleştiricilerden çok daha fazla ölçüde, modern iş dünyası hakkındaki değerlendirmelerini ekonomik kriterlerle sınırlamayı reddetmişlerdir. Kuşkucular, modern işletmelerin ekonomik büyümeyi desteklediği gösterilse bile (ve tüm kuşkucular bu iddiayı bile ikna edici bulmaz), şüpheli pazarlama, üretim ve yatırım kararlarından çevresel bozulmaya ve Üçüncü Dünya'nın askerileşmesine kadar ahlaki olarak sorgulanabilir uygulamalardaki karmaşıklık konusunda uyarıda bulunmuşlardır. Çok az kuşkucu bir yönetim devriminin gerçekleştiğinden şüphe etmiştir. Sorguladıkları şey, kaçınılmazlığın, evrenselliğin ve olumlu ahlakın anlamıydı (John, 1997).

VI. CHANDLER'İN TARİHSEL BAKIŞ AÇISININ VE FİKİRLERİNİN ULUSLARARASI DÜZEYDEKİ POPÜLERLİĞİNİ DEĞİŞTİREN FAKTÖRLER

Chandler'ın büyük yönetsel yönelimli işletmelerin yükselişi ve kritik öneminin analizi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki işletme tarihi araştırmalarına en azından 1980'ler boyunca hükmetmiştir. (Lamoreaux et al., 2008). Chandler'in bu dönemdeki etkisi o kadar güçlüydü ki akademik alandaki takipçileri kendisinin yolundan gittikçe, işletmenin dış yönleriyle giderek daha az ilgilenilmeye başlandı (Amotori & Jones, 2007). Strateji ve Yapı işletme tarihi pratiğini yeniden şekillendirirken, aynı zamanda, Yeni Ekonomik Tarihçiler ya da Kliometristler olarak adlandırılan bir grup iktisatçıyı, ekonomik tarihin fırtınalı alanına çekiyordu. Bu akademisyenler, resmî hipotezleri formüle etmek için ekonomik modellerin açık bir şekilde kullanılmasını sağlayacak daha resmi bir bilimsel öğrenim türünü savunuyorlardı. Chandler'ın sosyolojiye yönelmesi ve Yeni İktisat Tarihine duyulan ilgisizliği göz önüne alındığında, bu dönemde birkaç uygulayıcının çalışmalarında ekonomik teoriyi kullanmaları şaşırtıcı değildir.

Chandler'ın sentezi, diğer ülkelerde çalışan işletme tarihçilerinin, daha geniş bir endişe konusu olan sorularla ilgilenmek için izole edilmiş vaka çalışmalarından uzaklaşmasına yardımcı oldu. Fikirlerinin belirli ulusların deneyimlerine ne ölçüde uygulandığı konusunda anlaşmazlık olmasına rağmen, büyük ölçekli, yönetsel yönelimli firmaların oluşumunun iktisaden büyümesinin önemi konusundaki ısrarı, bilim adamlarına birçok ülkede uluslararası tartışmalar ve kendi araştırmalarını da organize edebilecekleri bir gündem sağladı. Chandler'ın çalışmaları özellikle Almanya ve Japonya'da etkiliydi, çünkü bu ülkelerdeki akademik ilgi zaten başarılı, büyük ölçekli işletmelere odaklanmıştı. Her iki ülkede de tarihçiler ekonomiyle çok fazla bağlantı kuruyordu ve Chandler yanlısı paradigmanın yayılması durumu değiştirmek için çok az şey yaptı ya da hiç bir şey yapmadı. Bununla birlikte, Britanya'da işletme tarihi, Chandler yanlısı egemenliğin bu döneminde ABD, Almanya ve Japonya'daki metodolojiden uzaklaşmaya başladı. Chandler'ın yaklaşımı orada daha az ilgi çekiciydi, çünkü ilerlemenin taşıyıcıları olduğunu düşündüğü bu dev yönetsel firmalar, diğer ülkelerde olduğu gibi İngiltere'de de önemli değildi. Belki de Chandler'ın fikirlerine daha az uydukları için, bir dizi İngiliz işletme tarihçisi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Yeni Ekonomik Tarihçiler tarafından üretilen bazı araştırmalara ilgi ile karşılık verdi.

1990'lara gelindiğinde, dev yönetsel işletmeler (özellikle ABD'de) daha uzmanlaşmış, daha az dikey olarak bütünleşmiş rakiplere yol açarken, Chandler yanlısı paradigma parlaklığının çoğunu yitirdi ve ekonomik olarak bilgilendirilmiş işletme tarihinin yeni tarzı, dünya çapında artan bir ilgi çekti. Almanya ve Japonya'dan birkaç işletme tarihçisi bu harekete katıldı, ancak yeni işletme tarihi stili, önceden Chandler yanlısı paradigma üzerine kurulmuş bir işletme tarihi kuruluşuna sahip olmayan yerlerde daha fazla gelişti. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki araştırmacılar, yeni iktisat teorisini işletme tarihindeki sorunların üstesinden gelmek için kullanmışlardır. Kendilerini öncelikle işletme tarihçileri olarak tanımlayan çok az sayıda bilim adamı, iktisattaki yeni kuramsal gelişmeleri istismar etti. Michael Piore, Charles Sabel, Jonathan Zeitlin ve Philip Scranton'un çalışmaları ile teşvik edilen işletme tarihçileri kendi istekleriyle büyük ölçekli işletmelere odaklanmaktan vazgeçtiler. Fakat ekonomiyi keşiflerinde bir araç olarak da benimsemediler. Diğer yandan Elizabeth Granitz ve Benjamin Klein yaptıkları bir çalışmada, Chandler'ın kaynaklarını geleneksel neoklasik araçları kullanarak yeniden incelediler ve onun açıklamalarının makul olmadığına karar verdiler (Lamoreaux et al., 2008).

VIII. CHANDLERCİ PERSPEKTİFİN İŞLETME TARİHİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Hausman'na göre her hangi bir alanın veya disiplinin etkisini ölçebilmenin en önemli yöntemlerinden biri, yapılan atıfların sıklığı ve bu atıfların yapıldığı yerlerin önem derecesidir. Nitekim, Chandler'in mevcut etkisini ölçmek amacıyla 1996 ve 1997 yıllarını kapsayan bir araştırmada ISI tabanlı veri endekslerinde yapılan atıfların sayısı bu konuda hiç kuşkuyla yer bırakmayacak düzeydedir. Yapılan çalışmada 1987 ve 1998 yılları arasındaki on yıllık dönemde Chandler'e 466 makalede atıf yapıldığı belirlenmiştir. Aynı çalışmada ikinci sırada yer alan en fazla atıf sayısının kendisinden 6,4 kat daha az olması, Chandler'e olan bu eğilimin nedenleri konusunda oldukça dikkat çekmektedir. Bunun temel nedenlerine bakıldığında birinci sırada Chandler'in çok farklı sayıda yaptığı çalışmalarda ele aldığı konuları düzenli bir biçimde ve ayrıntılı bir şekilde inceleme metodolojisi olduğu söylenebilir. Yapılan atıflarda Chandler'in tek bir çalışmasına yoğunlaşma gözlemlenmemiş olup, başta Görünür El olmak üzere, Strateji ve Yapı ve Ölçek ve Kapsam olmak üzere bir sıralama takip etmiştir. Ölçek ve Kapsam'a yapılan atıf sayısı, ilk ikisinin oldukça gerisinde olmakla birlikte, bu üç kitaba yapılan atıf sayısı toplamda Chandler'in çalışmalarına yapılan atıf sayısının yüzde 65'i oluşturmaktadır (Hausman, 2007).

Nitekim, bir başka araştırmada işletmenin uzun ömürlülüğüne ilişkin son otuz yıldır önde gelen işletme tarihi ve yönetim araştırmaları dergilerinde yayınlanan 142 makalenin bibliyometrik bir analizi yapılmıştır. Seçilen 142 makaledeki 6.288 alıntıya dayalı atıf analizinin sonuçları, alıntı kalıplarının işletme tarihi ve yönetim araştırmaları makaleleri arasında önemli ölçüde değiştiğini göstermektedir. Yapılan araştırmada en çok alıntı yapılan ilk 10 yazar arasında hiçbirinin aynı olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, işletme tarihi makaleleri işletme tarihçilerinin çalışmalarına atıf yapma konusunda elverişli bir konum sergilemekte ve yönetim bilginleri yönetim araştırmaları makalelerinde açıkça en çok alıntı yapılanları oluşturmaktadır. Bu, iki alanın entelektüel temelini oldukça farklı ve ayrı olduğu anlamına gelmektedir. Hem yönetim araştırmaları hem de işletme tarihi makalelerinde yaygın olarak belirtilen tek yazar *Alfred D. Chandler Jr.* dir. Benzer şekilde, Chandler tüm örnekleme en çok atıf yapılan yazarlar arasında 37 alıntı ile tek işletme tarihçisi olarak öne çıkmaktadır. Yönetim araştırmaları ve işletme tarihi çalışmaları arasında da belirgin bir fark vardır: her iki alanın en çok atıf yapılan eser listesinde yer alan tek bir makale veya kitap yoktur. İşletme tarihinde, en çok atıfta bulunulan çalışmalar olarak Alfred D. Chandler Jr.'in eserleri hakim olup bunu *Jones, Casson, Channon* ve

Sull izlemektedir. Son ikisi yönetim bilimcileri, diğerleri ise işletme tarihçileridir (Riviezzo et al., 2015).

Diğer taraftan Chandler'in atıfta bulunulan makalelerinin yayımlandığı dergilerin çeşitliliği ve zenginliği de bir diğer etkileyici unsurdur. Bunların arasında başta, iktisat ve işletme tarihi dergilerinin tamamı olmak üzere, iktisat tarihinden askeri tarihe, tarım tarihinden hukuk dergilerine kadar bir çok dergiyi bulmak mümkündür. Bu dergiler arasında; Business History, Business History Review, Economic History Review, Explorations in Economic History, Technology and Culture, Agricultural History, California History, American Economic Review, Rand Journal of Economics, Economic Journal, Journal of Finance, Combridge Journal of Economics, Publics Choice, Strategic Managaement Journal, Management Science, Journal of Marketing, Administrative Science Quarterly, California, Texas, Cornell, Pittsburg, Notre Dame, sayılabilir (Hausman, 2007).

Bir başka açıdan ele alındığında Chandler'in etki alanının sadece işletme ve yönetim ile sınırlı olduğunu söylemek pek doğru olmaz. Rose ve Wilkings gibi bazı yazarlar tarafından da belirtildiği gibi, Chandler'in değerlendirmesinin ekonomi, sosyoloji, işletme tarihi, yönetim ve politik çalışmalar alanındaki araştırmacılar üzerinde de güçlü bir etkisi olduğu görülür (Rehman et al.,2015).

Aşağıda Alfred Chandler'in işletme tarihi üzerindeki etkisine yönelik kendi çağdaşları tarafından yapılan değerlendirmelere ilişkin örneklere yer verilmiştir:

Louis Galambos:

(...) Eleştirmenlerinin (...) söylediği hiçbir şey beni Al Chandler'in (...) yanlış olduğuna ikna etmedi: merkezi teşebbüsün U-Formunun başarıları ve sonraki sorunları hakkında; çok boyutlu, çeşitlendirilmiş şirketin M-Formunun başarısı hakkında; ilk girenlerin (...) pazarlarındaki avantajları hakkında; ve (...) o dönemin dünyanın en başarılı dev işletmelerinin stratejileri hakkında. Bunlar Chandler mirasının temel taşlarıdır ve son zamanlarda yapılan çalışmalar tarafından ne yontulmuş ne de devrilmiştir (Galambos'dan aktaran Rehman ve diğ. 2015).

Christopher McKenna:

(...) Neil Fligstein gibi kurumsal sosyologlar ve Oliver Williamson gibi iktisatçılar, uzun süredir Chandler'in bilimsel çalışmalarını sosyal bilimlerde kendi teorik çalışmaları için bir çıkış noktası olarak kullanmıştır (McKenna'dan aktaran Rehman ve diğ. 2005).

Thomas K. McCraw:

**Bir Yönetim Gurusu
Olarak Alfred
D. Chandler Ve
İşletme Tarihi
Üzerindeki
Etkilerine Yönelik
Analitik Bir
Değerlendirme**

Al'in (...) sanırım sonsuza kadar yaşayacağını düşündüm. Ve elbette yaşayacak, çünkü çalışmaları sonsuza dek yaşayacak. (...) O kendini işine adamıştı. O şimdiye kadar tanıdığım en büyük bilim adamıydı (...) (McCraw, 2007).

Walter A. Friedman:

(...) Büyük bir canlılık, merak ve güçlü analiz sergileyen yazıları, akademisyenlerin başarmayı umdukları her şeyi örneklendirir. Son zamanlarda, Thomas Cochran, Mira Wilkins, Hugh G.J. Aitken, Samuel Haber, Ray Ginger ve diğerlerinin eserleri hakkındaki yorumlarını okumaktan keyif aldım. Al, açık bir temel argümanla kitapları tercih etti ve bir tek kitap dahi üretemeyen yazarlara çok az tahammülü vardı. "Bu kitap, açık bir kavramsal çerçeve olmadan tarih yazmanın zorluklarını gösteriyor" diyerek bir incelemeye başladı.

Çeşitli vesilelerle, yurtdışından ABD'yi ziyaret eden tarihçileri tanıştırmak için Al'a götürdüm. Alfred D. Chandler Jr. İşletme Tarihi Uluslararası Ziyaretçi Bursu'na kabul edilmişlerdi. Ziyaretçiler her zaman "Profesör Chandler" ile tanışmaya hevesliydi ve sık sık resimlerinin onunla çekilmesini umuyordu. Normalden biraz daha güzel giyinmiş bir şekilde dairesine giderken, büyük adamla tanışmaktan heyecanlandılar ve biraz da korktular. Ama Al hemen onları memnuniyetle karşıladı ve rahatlattı. Her zaman tek bir şeyden bahsetmek isterdi: İşletme tarihi. 80'li yaşlarında, araştırma notlarının üzerine kapanan bir yüksek lisans öğrencisinin heyecanını sürdürdü. Mevcut yazma projesinde her zaman bir mola veriyor ve canlı ve ilginç bir şekilde yaptığı bu konu hakkında konuşmak istiyordu. Ziyaretçilerine her zaman, iyi kaynak materyalinin iyi tarihin anahtarı olduğunu hatırlatacak ve Baker Kütüphanesinde hangi araştırma koleksiyonunu kullandıklarını bilmek isteyecekti.

İşletme tarihi konusuna ve daha genel olarak tarihe olan tutkusunu, kampüse geri dönerken aklımızda kalacaktı. Bu şekilde ilham vericiydi (Friedman, 2007).

Nancy F. Koehn:

(...) Harvard Business School'da, Al'ın makale nehrinin birçok çıkış ağzı ve deresi vardır. O HBS'ye işletme tarihinin ev içi üretim endüstrisinde bir rekabet avantajı sağladı. Bu su yolundan hızla stratejiye, genel yönetime ve girişimciliğe doğru akan akımlar da vardı. Sanırım burada bu disiplinlerden birine sorarsanız, size etkisinden bahsedeceklerdir. Ve bu etki dünya çapındaki diğer üniversitelere de yayıldı. HBS ve diğer kurumlardaki akademisyenlerin çoğu Al'ın derslerini almamıştır; çoğu işletme tarihi alanına çok aşina değildi. Ama size Chandler'in çalışmalarının kendileri için ne anlama geldiğini ciddi ve etkileyici terimlerle söylediler.

Eserleri dünyaya bir armağandır; yaşamaya devam edecektir (Koehn, 2007).

IX. SONUÇ

İşletme tarihi'nin hem bir disiplin, hem de bu konuyla yakından ilgilenen araştırmacıların sayısı itibarıyla son yıllarda muazzam bir gelişme ortaya koyduğu görülmektedir. Hiç şüphe yok ki, bu gelişmedeki büyük pay, işletme tarihi'nin bir disiplin olarak olgunlaşmasını sağlayan ABD'li bilim adamı Alfred Chandler'in yaratıcı çalışmalarına atfedilebilir.

Chandler'in eserleri, bugün hala, tarihçiler, yönetim bilimcileri, iktisatçılar, işletmeciler ve bu alanların dışındaki bir çok entellektüel kesim tarafından en yaygın bir biçimde okunmaya devam eden yayınlar arasında yer almaktadır. Bu kesime göre Chandler, işletme tarihi'nin en önemli kurucu babalarından biri olarak kabul edilmekte ve alanında önemli etkiye sahip bir otorite olarak kabul görmektedir.

Chandler, üzerinde yoğunlaştığı konular arasında belirgin bir şekilde öne çıkardığı işletme, özellikle "büyük işletme" ile diğer çağdaşlarından ayırt edilir. İktisatçılar, yönetim bilginleri ve avukatlar gibi konuyla ilgili pek çok araştırmacının arasında diyalogu teşvik ederek, işletme tarihini ideolojik anlaşmazlıkların dışına taşıyan Chandler, bu alanda yaptığı çalışmalarla, özellikle strateji ve yapı arasındaki ilişki, merkez ve çevre sektörler arasındaki ayırım ve büyük işletmelerin ve yönetimin yeniliklerdeki rolü konusundaki genellemeleri nedeniyle bugün hala işletme tarihindeki merkezi rolünü korumaktadır. Her ne kadar Chandler'in genellemelerine yönelik tartışmalar ve itirazlar günümüzde de mevcut olsa da, tüm bunlar bu çok zengin araştırma alanında hala geçerliliğini koruyan en temel çerçeve olma özelliğini yitirmeyecektir.

**Bir Yönetim Gurusu
Olarak Alfred
D. Chandler Ve
İşletme Tarihi
Üzerindeki
Etkilerine Yönelik
Analitik Bir
Değerlendirme**

555

KAYNAKÇA

- Ağır, S. (2016). İşletmecilik Tarihi Açısından Osmanlı İktisat Tarihi Birikimine Bakış. *Istanbul University Journal of the School of Business*, 45(Special Issue): 26-39.
- Amatori, F. (2015). Alfred Chandler's Second Industrial Revolution. *The American Interest LLC 2005-2020*, 11(1):91-96.
- Amatori, F. & Colli A. (2011). *Business History, Complexities and Comparisons*. New York: Routledge.
- Amatori, F. & Jones, G. (2007). *Giriş*. Amatori, F. ve Jones, G. (Ed.), *Dünya İşletme Tarihi*, (s.1-20), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Buğra, A. (1995), *Devlet ve İşadamları*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Chandler, A. D. Jr. (1987). *Strategy and Structure: Chapters in the History of Industrial Enterprise*. Cambridge: The M.I.T. Press.
- Chandler, A. D. Jr. (1980). *The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Chandler, A. D. Jr. (1990). *Scale and Scope: The Dynamics of Industrial Capitalism*. Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Colpan, M. A. & Hikino, T. (2010). *Foundations of Business Groups: Towards an Integrated Framework*. Colpan, M. A., Hikino, T. ve Lincoln, R. J. (Ed.), *The Oxford Handbook of Business Groups*, (s. 48-114).

- Fridenson, P. (2008). *Business History and History*. Jones, G. & Zeitlin, J. (Ed.), Oxford Handbook of Business History, (9-36), New York: Oxford University Press.
- Fear, J. (2007). *Remembering Alfred Chandle*. Silverthorne, S. (Ed.), Research & Ideas. Harvard Business School, Working Knowledge, Business Research for Business Leaders. <https://hbswk.hbs.edu/item/remembering-alfred-chandler>. (Accessed Date: 03.04.2020).
- Friedman, A. W. (2007). *Remembering Alfred Chandler*. Silverthorne, S. (Ed.), Research & Ideas. Harvard Business School, Working Knowledge, Business Research for Business Leaders. <https://hbswk.hbs.edu/item/remembering-alfred-chandler>. (Accessed Date: 03.04.2020).
- Galambos, L. (2007). *İşletme Tarihi'nin Kimliği ve Sınırları: Uzlaşma ve Yaratıcılık Hakkında Bir Makale*. Amatori, F. & Jones, G. (Ed.), Dünya İşletme Tarihi, (s.23-44), İstanbul: Dost Kitabevi.
- Hausman, J. W. (2007). *Yirminci Yüzyılın Sonunda Amerika Birleşik Devletleri'nde İşletme Tarihi*. Amatori, F. & Jones, G. (Ed.), Dünya İşletme Tarihi, (101-130), İstanbul: Dost Kitabevi.
- John, R. R. (1997). Elaborations, Revisions, Dissents: Alfred D. Chandler, Jr.'s, The Visible Hand after Twenty Years. *Business History Review*, 71: 151-200.
- Jones, G. & Zeitlin, J. (2008). *Introduction*. Jones, G. & Zeitlin, J. (Ed.), Oxford Handbook of Business History, 1-6. New York: Oxford University Press.
- Jones, G. G. (2007), *Remembering Alfred Chandler*. Silverthorne, S. (Ed.), Research & Ideas. Harvard Business School, Working Knowledge, Business Research for Business Leaders. <https://hbswk.hbs.edu/item/remembering-alfred-chandler>. (Accessed Date: 03.04.2020).
- Kipping, M. & Üsdiken, B. (2008), *Business History and Management Studies*. Jones, G. ve Zeitlin, J. (Ed.), Oxford Handbook of Business History, (s. 96-119), New York: Oxford University Press.
- Koehn, F. N. (2007). *Remembering Alfred Chandler*. Silverthorne, S. (Ed.), Research & Ideas. Harvard Business School, Working Knowledge, Business Research for Business Leaders. <https://hbswk.hbs.edu/item/remembering-alfred-chandler>. (Accessed Date: 03.04.2020).
- Kurt, M. (2016). Bir Disiplin Olarak İşletmecilik Tarihi: Doğuşu, Gelişimi, Türkiye'de Potansiyeli ve Zorlukları Üzerine. *Turkish Journal of Management*, 1(1):41-57.
- Lamoreaux, R. N., Raff, M. G. D. & Temin, P. (2008). *Economic Theory and Business History*. Jones, G. ve Zeitlin, J. (Ed.), Oxford Handbook of Business History, (s. 37-66), New York: Oxford University Press.
- Lazonick, W. (2008). *Business History and Economic Development*. Jones, G. ve Zeitlin, J. (Ed.), Oxford Handbook of Business History, (67-95), New York: Oxford University Press

- Mason, C. & Harvey, C. (2013). *Entrepreneurship: Contexts, Opportunities and Processes*. Mason, C. & Harvey, C. (Ed.), *Business History*, 55(1):1-8.
- McCraw, K. T. (2007). *Remembering Alfred Chandler*. Silverthorne, S. (Ed.), *Research & Ideas*. Harvard Business School, Working Knowledge, Business Research for Business Leaders. <https://hbswk.hbs.edu/item/remembering-alfred-chandler>. (Accessed Date: 03.04.2020).
- Moss, A. D. (2007). *Remembering Alfred Chandler*. Silverthorne, S. (Ed.), *Research & Ideas*. Harvard Business School, Working Knowledge, Business Research for Business Leaders. <https://hbswk.hbs.edu/item/remembering-alfred-chandler>. (Accessed Date: 03.04.2020).
- Rehman, A., Atif, M. C. & Sidra, S. (2015). Alfred D. Chandler, Jr.: his work on business history and its impact on management thoughts. *Journal of Business and Management Research*, 8: 220-223.
- Riviezzo, A., Skipparib, M. & Garofano, A. (2015). Who wants to live forever: exploring 30 years of research on business longevity. *Business History*, 57(7): 970-987.
- Teece, J. D. (1993). The Dynamics of Industrial Capitalism: Perspectives on Alfred Chandler's Scale and Scope. *Journal of Economic Literature*, 31(1): 199-225.
- Weiss, T. (1978). The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business by Alfred D. Chandler. *The Journal of Economic History*, 38(3): 757-761.

ALFRED D. CHANDLER AS A MANAGEMENT GURUS AND AN ANALYTICAL EVALUATION ON HIS EFFECTS ON BUSINESS HISTORY

EXTENDED ABSTRACT

Although it is claimed by some authors to have their origins in German and British studies of the nineteenth century (Hausman, 2007), business history, which in the broadest sense encompasses all of our business history, from the history of individual firms to the whole of business systems (Amatori and Jones, 2007), was not born to the inside of profession of history as a specific field (Fridenson, 2008). The birth of business history is often regarded as the year 1926, when Harvard Business School Dean Wallace B. Donham, historian Norman SB Gras, and other academics joined forces to form the Business History Association, which declared its goal to be the preservation of industrial archives. Two years later, Harvard established a chair in business history to promote research projects and publications (Amatori, 2015). In the history of business that emerged as a sub-discipline, Norman S. B. Gras served as the first head of this chair (Fridenson, 2008). Up to this point, much of American history has focused on political events and personalities. The Harvard project focused mainly on company histories and produced a series of monographs on individual companies or entrepreneurs. But although these monographs were well researched and meticulously written, they were much more chronic than analyses and their intellectual passions were not broad. In other words, for a true business history, it needed much more processing than history itself (Amatori, 2015).

Since the history of business emerged as a separate field of science, its relationship with economics has been fraught with tension. The two founders in the United States, Edwin F. Gay and N.S.B. Gras had serious disagreements in the early 1930s as they had very different points of view about the direction that research should take. With a background in economic history, Gay believed that the purpose of business history should be a synthetic understanding of the development of the economy. Obviously, because businesses are subject to the discipline of the market, their experience could count on insight into larger economic processes. Although Gras was one of Gay's students, he made little use of this abstract theorizing. As an inductive thinker, he believed that business behaviour had to be studied on its own and that new generalizations could only be developed after academics' great case study (Lamoreaux et al., 2008). Regarding the definition and purpose of this branch, the problems of in between Edwin E. Gay and N.S.B. Gras also had some tangible results. This controversy

ultimately resulted in the closure of the magazine they founded in 1928 and edited jointly because they could not agree on the publication policy (Hausman, 2007).

The first general synthesis of business history was written in 1939. It can be said that this book, which published by Gras, as *Business and Capitalism* under the subtitle of *An Introduction to Business History*, has more importance than actually being an introductory book. Because the syntheses that Gras made in his book included much more than what was known until that day about the development of business policy and business management. The syntheses were based on a simple set of elements or periods: Pre-Business Capitalism, Small Business Capitalism, Commercial Capitalism, Industrial Capitalism, Financial Capitalism, and National Capitalism. Definitions made according to this chronological order are often excellent, but analytical explanations about why the system has passed from one stage to the next are lacking (Galambos, 2007).

There is no doubt that the greatest contribution to the maturity of business history as a discipline was made by the American scientist Alfred D. Chandler (Amatori & Jones, 2007). He has theorized the relationship between the strategies and organizational structures of businesses and has enabled the field of business history to emerge as an important sub-field, especially with his pioneering studies on the administrative superiorities of large enterprises (Ağır, 2016). Chandler, whose works are still read with interest by many different segments outside of business history, is considered by these people as one of the most important founders of strategic management and is regarded as someone with significant influence (Amatori & Jones, 2007).

It would not be wrong to say that Chandler was greatly influenced by Talcott Parsons and Joseph Schumpeter in the early years of his career (Galambos, 2007; Lazonick, 2008). Chandler, who was interested in economics in his early years at Harvard, was greatly disappointed by this discipline that he could not find what he expected. It is said that he finds neither neoclassical nor Keynesian approaches convincing. One reason for this is that both seem unable to account for historical reality that is subject to the inherent complexity and interdependence of human conditions. Thereupon, Chandler turned to sociology at a time when this discipline still puts the thoughts and actions of individuals at the center of analysis. Chandler later encountered Talcott Parsons, whom he said gave him the most important intellectual foundation of his life. Parsons's structural-functionalist approach made Chandler understand the organizational routines and the wartime experience of change. Parsons forced his student to reflect on Durkheim and

**Bir Yönetim Gurusu
Olarak Alfred
D. Chandler Ve
İşletme Tarihi
Üzerindeki
Etkilerine Yönelik
Analitik Bir
Değerlendirme**

Weber. For Chandler, the final result was a conceptual system that informed all of his subsequent work. Chandler's later participation in the Harvard Entrepreneurship History Research Center, a study and research group created by Joseph A.Schumpeter and Arthur Cole, bringing together historians, economists, and sociologists to place archival case studies in a broader context was equally meaningful. This effort required systematic attempts to generalize on the basis of pre-existing or newly produced transient theories. As a result, there was a comparative methodology (Amatori, 2015).

From the mid-1950s on, Chandler began to present papers and publish articles at conferences on the emergence of large enterprises (Hausman, 2007). From this point of view, it would not be wrong to say that his great initiative in comparative history began with the publication of his postdoctoral articles which clearly outlined his lifelong interesting issues in the *Business History Review* between 1956 and 1959, (Amatori, 2015). Chandler's aim was to focus on the big business, which he thought was the most important in the evolution of modern capitalism, in his career, which was still in its infancy. Although Chandler utilized Weberian categories and even some elements of equilibrium analysis of the kind Parsons advocated, he also developed his own unique style of analysis (Galambos, 2007). Chandler's unique methodology has made it possible to develop generalizations that are indispensable reference points not only for business historians but also for scientists in other disciplines (Amatori & Colli, 2011). Chadler, who sees his role as a historian as a synthesis of the details of many exemplary events to form generalizations and concepts that are not limited to a specific time and place; based on this principle, in three important books (*Strategy and Structure*, *Visible Hand*, *Scale and Scope*) which he wrote for forty years long and in many publications, a great deal of historical information about the evolution of industrial companies in the USA, England and Germany, integrated with his own "strategy and structure" framework. However, while carrying out these studies, Chandler preferred to leave the task of deriving hypotheses and theories from existing theories prior and then testing them with empirical data to economists, sociologists and management scientists (Lazonick, 2007).

The first perhaps the most comprehensive study of criticism of Chandler's work by business historians was by Richard R. John and published in the *Business History Review*. John, whose main purpose is to examine the effect of Chandler's *Visible Hand* on American historical studies, went beyond the limits of this approach in his study and interpreted Chandler's methodology and related it to his personal history. In his study, John examined how

people, whom he categorized as advocates, critics, and sceptics, used Chandler's methods and results, expanded their scope and attacked them.

Chandler's analysis of the rise and critical importance of large managerially oriented businesses dominated business history research in the United States during at least the 1980s. (Lamoreaux et al., 2008). Chandler's influence during this period was so strong that as his followers in the academic field followed his path, less and less attention was paid to the external aspects of the business (Amotori & Jones, 2007). Strategy and Structure were reshaping the practice of business history while at the same time drawing a group of economists called the New Economic Historians or Cliometrists into the tumultuous area of economic history. These scholars advocated a more formal form of scientific learning that would allow the explicit use of economic models to formulate formal hypotheses. Given Chandler's orientation to sociology and his indifference to the New Economic History, it is not surprising that several practitioners during this period used economic theory in their work.

By the 1990s, the pro-Chandler paradigm lost much of its brilliance, while giant managerial businesses (especially in the US) led to more specialized, less vertically integrated competitors, and the new style of economically informed business history attracted increasing attention worldwide. A few business historians from Germany and Japan participated in this movement, but the new business history style developed more in places that previously did not have a business history establishment built on the pro-Chandler paradigm. Researchers in the United States have used the new economic theory to tackle problems in business history. Few scientists who identify themselves primarily as business historians have exploited new theoretical developments in economics. Encouraged by the work of Michael Piore, Charles Sabel, Jonathan Zeitlin, and Philip Scranton, business historians voluntarily abandoned their focus on large-scale businesses. But they did not adopt the economy as a tool in their exploration. On the other hand, in a study by Elizabeth Granitz and Benjamin Klein, they re-examined Chandler's sources using traditional neoclassical tools and decided that her explanations were unreasonable (Lamoreaux et al., 2008).

According to Hausman, one of the most important methods of measuring the impact of any field or discipline is the frequency of citations and the importance of the places where these citations are made. As a matter of fact, the number of citations made in ISI-based data indexes in a study covering the years 1996 and 1997 in order to measure the current impact of Chandler is at a level that leaves no doubt about this issue. In the study, it was determined that in the ten-year period between 1987 and 1998, Chandler was

cited in 466 articles. The fact that the second highest number of citations in the same study is 6.4 times less than himself, draws attention to the reasons for this trend towards Chandler. Considering the main reasons for this, it can be said that the first place is the methodology of examining the subjects that Chandler has dealt with in his studies in many different numbers, regularly and in detail. In the citations made, there was no concentration on a single Chandler work, and a ranking was followed by Strategy and Structure, and Scale and Scope, primarily the Visible Hand. Although the number of citations made to the Scale and Scope is well behind the first two, the number of citations made to these three books constitutes 65 percent of the number of citations made to Chandler's work in total (Hausman, 2007).

It is seen that the history of business has shown a tremendous development both as a discipline and in terms of the number of researchers who are closely interested in this subject. Undoubtedly, the biggest share in this development can be attributed to the creative work of the US scientist Alfred Chandler, who made business history mature as a discipline. Chandler's works are still among the most widely read by historians, management scientists, economists, business operators and many other intellectuals outside of these fields. According to this segment, Chandler is regarded as one of the most important founding fathers in the history of business and as an authority with significant influence in his field.

Among the subjects on which Chandler focuses on, the business, which he prominently highlights, is distinguished from other contemporaries, especially with the "big business". By encouraging dialogue between many researchers such as economists, management scholars and lawyers, Chandler, who moves the history of business beyond ideological disagreements, with his studies in this field, especially the relationship between strategy and structure, the distinction between central and peripheral sectors, and the role of large enterprises and management in innovation. It still maintains its central role in business history today, due to its generalizations. Although the arguments and objections to Chandler's generalizations still exist today, all of these will not lose their characteristic of being the most basic framework that is still valid in this very rich research field.

Keywords: Alfred D. Chandler, History of Business, Strategy and Structure, Visible Hand, Scale and Scope